

Una residència d'aprendre molt i fort

L'escriptora i col·laboradora d'EL TEMPS Anna Ballbona ens relata la seva experiència en la primera residència per a creadors que es crea a Catalunya, la Faber d'Olot (la Garrotxa). Primeres setmanes relatades des de dins.

Reportatge d'Anna Ballbona

Als Països Catalans no hi ha tradició de residències per a escriptors i creadors en general. Per això la residència Faber, que ha obert aquest 12 de setembre a Olot, té alguna cosa de veritablement revolucionària, pionera i profunda. Per això, també, des que en vaig tornar he hagut d'explicar tan bé com he pogut què és el que hi fèiem a la Faber, aquesta primera residència "d'Arts, Ciències i Humanitats" de Catalunya, oberta a tota mena d'artistes, estudiosos i científics, sota el lideratge i l'entestament de l'escriptor Francesc Serés, amb l'aposta de l'Ajuntament d'Olot i la Generalitat.

Primera consideració, perquè de vegades en aquest país s'ha d'explicar tot: és una residència a Olot i és un projecte de país, que fa i farà molt per a la internacionalització de la literatura, la cultura i el coneixement catalans. Ciutats a la perifèria –però a toc de pedra de tot– estan assumint un paper capdavanter. Olot ofereix un entorn, una singularitat i uns núvols vayredians (quins matins més espectaculars!) que estimulen d'allò més qualsevol feina creativa. Segona consideració destacada: el seu caràcter multidisciplinari, que la diferencia d'altres residències i que farà que per aquí passin tota classe de creadors.

Jo hi vaig ser els seus primers quinze dies de vida –sempre fa gràcia– i vaig coincidir amb cinc creadors més: Erga Netz, Jorge Galán, Satu Ekman, Noufel Bouzeboudja i Philip Hoare. Els quatre primers s'hi han estat, si fa no fa, un mes. Philip Hoare, una setmana, aprofitant que va ser a Barcelona per donar una conferència al CCCB (Centre de Cultura Contemporània) sobre el mar com a frontera. El mar i les balenes són una de les obsessions d'aquest escriptor, mixtura d'assagista, d'historiador i narrador (també de melòman sense aturador), que ha publicat llibres d'ampli ressò, com *Leviatán o la ballena* o *El mar interior* (Ático de los Libros). En un dels primers sopars que vam compartir amb ell, la seva explicació apassionada de les sorpreses que amaguen les balenes ens va deixar bocabadats. Cada dia es banya a algun toll d'aigua natural i el llac de Banyoles va ser un dels seus indrets predilectes. Després de mi s'hi ha estat, per dues setmanes, la poeta russa Angelina Polonskaia, que va participar a un acte del PEN Català, a Barcelona, amb motiu dels 10 anys de la mort de la periodista Anna Politkóvskaia.

Els sopars compartits amb el grup han estat un dels moments meravellosos de l'estada a Olot. L'esmorzar i el sopar el fèiem a l'hotel Riu Fluvià, que és on dormíem i treballàvem, i el dinar ens el fèiem a l'apartament habilitat per a la residència dins el mateix edifici de l'hotel, que disposava de cuina i despatxos. L'esmorzar i el sopar han estat mel per als sentits, i a l'hora de dinar hem gaudit de les arts a la cuina d'en Noufel, un escriptor de la Kabília, una regió d'Algèria, "la Catalunya d'Algèria", ell en diu. A l'hora de sopar, he xalat com una nena petita amb les històries a la vora del foc que explicaven els companys. Converses agradables, profundes, històries punyents o divertides, girs inesperats... Tots ells diferents, de perfils i trajectòries personals. Tots ells, generosos, oberts a compartir un bocí dels records, facècies o projectes en què estaven bussejant.

Una residència per a creadors serveix perquè cadascú tingui l'espai i les condicions idònies per donar una empenta important al projecte que té entre mans. L'Erga, productora de televisió i documentalista israeliana, treballa en una novel·la per Internet sobre Mrs Gulliver, barreja eròtica, satírica i històrica. La Satu, traductora de l'espanyol, el portuguès i el català, que ja va traduir *Victus* al finès, ara portarà a la llengua nòrdica *El violí d'Auschwitz*, de Maria Àngels Anglada. El Jorge, →

MARTÍ ALBESA

Els primers residents de la Faber, amb Francesc Serés (tercer per l'esquerra) i la directora de la Institució de les Lletres Catalanes Laura Borràs (setena). Al seu costat, Anna Ballbona.

→ autor del Salvador refugiat des del novembre passat a l'Estat, enllesteix la seva darrera novel·la, sobre una massacre de prop de 32.000 pagesos al seu país, el 1932. El Noufel, que escriu en kabil, francès i anglès, llengües que tradueix, junt amb l'àrab, està amb una obra de teatre que apunta sobre tota mena d'extremismes.

Però una residència per a creadors permet, també, una experiència d'intercanvi formidable. Una impressió d'aprenentatge gros si, com és el cas, et topes amb uns perfils creatius i humans tan potents. Als meus ulls, cadascun encarnava una història única de com s'havia inventat els propis camins (en el sentit original i de determinació del terme), de com havien escapat d'allò per a què semblaven programats i per plantar-se amb obres autèntiques i personals, lluny de lamentacions. No és que vulgui fer un relat massa al·lucinant sinó que, de totes totes, em va semblar que aquest fil invisible els unia: la imaginació com a resistència. L'Erga va deixar Israel per treballar en el món dels documentals i la televisió i els esdeveniments a Holanda. La Satu es va enamorar de *Cien años de soledad*, de García Márquez, i així va ser com va estudiar espanyol, i després, català, gràcies a un esbart que va passar per Finlàndia. El Jorge va haver de marxar del Salvador arran de les amenaces per la seva darrera novel·la, *Noviembre* (sobre l'assassinat d'Ignacio Ellacuría i altres jesuïtes el 1989 i que, per cert, Tusquets acaba de posar a la venda a l'Estat espanyol). El Noufel, activista i ateu reconvençut, també actor i rapsode, va passar dos anys a Dinamarca, acollit per la xarxa de ciutats refugi ICORN, i ara viu a París, on, entre moltes d'altres coses, fa tallers d'escriptura creativa i de teatre, alguns dels quals a adolescents dels barris de la perifèria. O el Philip, que va canviar el frenetisme de la nit musical a Londres per submergir-se en

tots els significats del mar, sense oblidar un dels seus estels guia, David Bowie.

Va ser després d'un d'aquests sopars que en Philip ens va enviar un correu ple de videoclips de Bowie i va incitar el record del seu moment Bowie en cadascun. O un altre dia l'Erga ens va ensenyar les costures de la web de Mrs Gulliver i un documental sobre gitanos del sud de França enregistrat a mitjan anys 90. També vam brindar pel premi Casa América de Poesia, un prestigiós premi a poetes americans, que li havien acabat de concedir al Jorge per un poemari sobre la foscor terrible dels seus primers mesos a Granada, exiliat del Salvador. O vam celebrar el nou reconeixement per al curt *Allegoria*, un poema cinematogràfic, d'alt voltatge líric, fet a partir d'un poema del Noufel. O vam escoltar l'alegria de la Satu en tornar de visitar la Mariàngela Vilallonga, directora de la Càtedra Maria Àngels Anglada de la Universitat de Girona. I un altre dia, encara, la fem petar amb en Salem Zenia, un poeta de la Kabília, com en Noufel, que va arribar a Catalunya acollit pel PEN fa un grapat d'anys i que un parell que viu a Olot. Un home de cultura i de profunditat que ha publicat novel·les i llibres de poemes traduïts al català i un diccionari amazic-català que ha de ser una referència.

UNA RESIDÈNCIA PER A CREADORS AMB PERFILS CREATIUS TAN POTENTS PERMET UN SEQUIT FORMIDABLE D'INTERCANVIS

Hi ha tots aquests moments estel·lars, i d'altres moments d'intercanvi, de complicitat, d'un cop de mà, quan la Satu comenta algun dubte sobre un gir català; quan explico que treballo en una novel·la sobre les semblances i estranyeses de pares i fills i algú m'ofereix una història de pares inversemblants i llunyans; o quan l'Erga ens parla d'un festival de teatre que fan a Tel Aviv; o quan el Jorge comenta la col·lecció de llibres infantils que dirigeix... Enmig de tot això i les hores de feina, hi ha les passejades als volcans d'Olot o la visita al Museu dels Sants –en Francesc Serés, amatent, sol·lícit i detallista (quantes converses interessants i fermes!) ens mostra Besalú, Santa Pau, la Vall d'en Bas...–; hi ha l'humor, els costums del menjar, els partits del Barça i del Madrid i la curiositat dels estadants per allò que veuen. L'estada a Olot, el viatge de Faber és d'anada i tornada, dels que deixen petja. •